

Fortsatta dialoger om kommande programperiod

EU:s kommande budget och programutformning för nästa programperiod (2021 – 2027) är i fortsatt fokus i Bryssel. I december 2019 och under 2020 väntas intensiva förhandlingar både inom rådet och mellan EU:s institutioner. Under tiden som förhandlingarna om budgetens storlek pågår, sker planeringen och utformningen av EU:s program parallellt. Flera av EU:s generaldirektorat för dialoger med regionala intressenter eftersom kommissionens förslag innehåller kopplingar till regionala innovationssystem. Därmed kan regionens förberedelser, ex. prioriteringar och formuleringar i de operationella programmen, bli betydelsefullt för hur väl aktörer i regionala innovationssystem kan ta del av EU:s nya programdelar. Särskilt intressant för den regionala nivån är generaldirektoratens olika förslag till samfinansiering mellan EU:s sektorsprogram och ESIF-fonderna – kommer alla nya programförslag i EU:s sektorsprogram (med koppling till den regionala nivån) kunna behållas? Finns det risk för överlappning mellan de nya komponenterna? Vilka nya programdelar ser Småland Blekinge Halland som viktigast? Utöver offentliga samråd är kommissionen öppna för inspel från intressenter och dialoger sker kontinuerligt mellan kommissionens generaldirektorat och de som kommer att beröras av EU:s nya finansieringslandskap.

Generaldirektorat forskning och innovation (DG RTD) – Horisont Europa

Europeiska innovationsekosystem (EIE) - Under december 2019 och januari 2020 har DG RTD dialoger om utformningen av EIE, pelare III, Horisont Europa. Under olika tillfällen arrangeras workshops: regioner (25/11), företag (/12), universitet (9/12), städer (13/1), nationella innovationsmyndigheter (15/1), nationella innovationsdepartement (23/1). Utöver de ovan listade tillfällena förväntas ett offentligt samråd att öppnas inom kort för att få inspel från aktörer som inte har kunnat medverka på dialogerna. Den 18 februari bjuder DG RTD in samtliga aktörer till en gemensam konferens i Bryssel där de olika resultaten ska diskuteras.

Under den regionala dialogen presenterade DG RTD sina visioner om EIE och hur det kan användas 2021 – 2027:

- DG RTD vill att EIE ska bidra till att regionala innovationssystem ska kunna koppla upp sig mot andra europeiska innovationssystem, bland annat för att möjliggöra utveckling av start-ups på europeisk nivå
- DG RTD vill möjliggöra att ESIF ska kunna kombineras med Horisont, ej tydligt hur det ska implementeras men DG RTD vill samfinansiera projekt tillsammans med regionerna i nästa programperiod. Därmed vill DG RTD utveckla riktlinjer med regioner om hur projekt ska kunna samfinansieras. Ambitionen är att instrumentet ska medfinansieras från EU med 30 – 70 %

Regionala röster om EIE - Regioner har framhållit att regionala innovationssystem ser väldigt olika ut och att det därav är viktigt att EIE har en bred ansats som kan omfatta olika typer. Det gäller även kopplingen till smart specialisering, att det ska finnas en tydlig koppling till smart specialisering men med medvetenhet om att olika regioner har kommit olika långt i processen. De regionala intressenterna förväntar sig att EIE ska kunna användas för *benchmarking* på europeisk nivå och att det bör ha starkt fokus på lärande om vad är framgångsrikt innovationssystem är. Det är bland annat viktigt att EIE inte har en alltför projektbaserad ansats, utan mer fokus på kapacitetskapande för samverkan mellan de olika ekosystemen. För att möjliggöra synergier bör EIE vara konstruerat i samspel med andra komponenter, t.ex. komponent fem (Interreg) och Digitala Europa

Missions - En nyhet i kommissionens förslag till Horisont Europa är så kallade 'missions'. Dessa uppdrag ska ha specifika mål och kommer att utformas som en del av Horisont Europas strategiska planeringsprocess. Den bakomliggande tanken med mission är att det ska vara bred politisk uppslutning, på alla nivåer (lokal, regional, nationell och europeisk). Kommissionen har valt ut fem övergripande "missions" för 2021 - 2027; *cancer, climate change, healthy oceans, climate-neutral and smart cities and healthy soil and food*. De fem övergripande "missions" kommer att kopplas till specifika uppdrag med konkreta målsättningar och tidslinje.

Missions kommer att vara tvärssektoriella utan en specifik budget, missions kommer däremot styra inriktningar på olika utlysningar inom flera kluster. Rådet och europaparlamentet har kommit överens om att budgeten för missions under de första tre åren av Horisont Europa inte ska vara högre än 10% av programmets andra pelare. I kommissionens förslag är budgeten för den andra pelaren 52,7 miljarder €. Däremot råder det delade meningar mellan parlamentet och rådet angående den totala budgeten för Horisont Europa vilket kan komma att påverka finansieringsanslagen, och antalet utlysningar, kopplat till missions.

Europeiska partnerskap - I nuvarande programperiod har antalet FoU-partnerskap i Europa ökat markant. Det har bidragit till ett svåröverskådligt europeiskt innovationslandskap – med risk för överlappning mellan partnerskap och otydlig länk till EU:s övergripande FoU-policy. Mot denna bakgrund har kommissionen föreslagit en reform av det nuvarande partnerskapslandskapet till nästa programperiod. Förslaget om reformen benämns som ”*European Partnerships*” och innehåller tre typer av partnerskapsmodeller:

- *Co-programmed European Partnership* baseras på en viljeförklaring (eng. memoranda of understanding) och/eller avtal mellan kommissionen och privata och/eller offentliga partners. Denna modell förväntas vara bäst lämpad för partnerskap som involverar industrin.
- *Co-funded European Partnership* får betydande budgetbidrag från Horisont Europa (Grant Agreement) för att samarbeta och verkställa partnerskapets gemensamma program. Denna modell förväntas vara bäst lämpad för partnerskap/konsortium som involverar medlemsstater med forskningsfinansiärer och andra offentliga myndigheter i konsortiets kärna. Som standard gäller nationella regler för utlysningar som lanseras av konsortiet.
- *Institutionalised European Partnership* riktar sig till forskning och innovationsprogram som genomförs av flera medlemsstater. Modellen förväntas vara bäst lämpad för långsiktiga samarbeten med stabila partners (med mindre flexibilitet för anpassning under genomförandet)

Kommissionen beräknar att det nya europeiska partnerskaps-landskapet ska bidra till utökad tillgänglighet med lägre trösklar för mindre FoU-aktörer. I samråden kopplat till partnerskapslandskapet har frågeställningar om kopplingen till smart specialisering funnits med och nätverk som ERRIN har bl.a. lyft kompatibiliteten mellan existerande S3-partnerskap och planerade tematiska prioriteringar inom *institutionalised European partnerships*.

Generaldirektorat för kommunikationsnät, innehåll och teknik (DG CONNECT) – Digital Europe

Digitala Europa – Sedan det nya programförslaget Digitala Europa lanserades av Kommissionen har Vinnova utfört kartläggningsprocessen för potentiella svenska kandidater till europeiska digitala innovationshubbar (EDIH)¹. Utformningen av strukturen för att nyttja finansiering från Digitala Europa sker således både på europeisk och nationell nivå.

Nationell nivå: du hittar information i Vinnovas utkast till slutrapport (förstudie inför etablerandet av EDIH)

I mitten av november publicerade kommissionen ett arbetsdokument med förslag på hur digitala innovationshubbar ska kunna implementeras 2021 – 2027. Arbetsdokumentet är ett förslag till utformning och innehåller flera intressanta aspekter gällande kopplingen mellan DIH/EDIH och ERUF:

- DIH/EDIH kan etableras genom saminvesteringar mellan medlemsländer och regioner. En potentiell finansieringskälla är ERUF. Om ERUF-medel används i uppbyggnadsfasen av DIH/EDIH ska det finnas en koppling till regionens smarta specialisering.
- Ett förhandsvillkor för att nyttja ERUF-investeringar till digitala innovationshubbar är att det inkluderas i partnerskapsöverenskommelsen och/eller i det operationella programmet.
- Kommissionen lyfter möjligheten att koppla DIH/EDIH till den nya programkomponenten i Interreg/ERUF -interregionala innovationsinvesteringar (komponent fem).

Kommissionens arbetsdokument visar betydelsen av att ta med DIH i programskrivningen, förutsatt att det är en fråga som är prioriterat i ert programområde under nästa programperiod. En tydlig regional strategisk ansats, i

¹ En förenklad bild om skillnaderna mellan DIH och EDIH är att EDIH förutsätter en europeisk sammankoppling av DIH:s, och den europeiska dimensionen av DIH öppnas upp via finansiering från Digitala Europa. DIH i sin tur avser nationella eller regionala digitala innovationshubbar.

linje med kraven för strukturfonderna, kan därför bidra till bättre förutsättningar att erhålla medel från konkurrensprövade medel för en regional digital hubb (t.ex. Digitala Europa, Horisont, Komponent fem). Digitalisering är dessutom en prioritering i första politiska målet (PO1) för sammanhållningspolitiken - ett smartare Europa.

Generaldirektorat för regional- och stadspolitik (DG REGIO) – komponent fem

Interregionala innovationsinvesteringar utgör komponent fem i kommissionens förslag till europeisk territoriell samverkan, mer känt som Interreg. Komponent fem ska bidra till förverkligandet av smart specialisering genom att koppla samman regioner med liknande eller kompletterande styrkeområden i de regionala innovationsstrategierna för smart specialisering (RIS3). Genom programmet kan regioner söka finansiering för att utveckla demonstrationsprojekt som bidrar till att skapa nya europeiska värdekedjor inom prioriterade områden.

Även om Europaparlamentet och rådet stöder det nya instrumentet, har institutionerna olika åsikter om var de ska placera komponent 5. Europaparlamentet stöder placeringen i Interreg medan rådet vill placera det inom europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). Vid det senare alternativet, inom ERUF, finns regionala röster som betonar vikten av direkt förvaltning – d.v.s. att programmet administreras av kommissionen för att säkerställa den europeiska dimensionen av instrumentet. Vilket också bidrar till syftet att inom ett S3-partnerskap söka finansiering för demo- och uppsklyningsprojekt.

Under 2020 väntas frågor om komponent fem (om den kan behållas, budget, utformning och placering) att fortsätta i förhandlingar mellan kommissionen, Europaparlamentet och rådet.

Programmering och förberedelser i regionen

Av pågående dialoger och förhandlingar kring EU:s finansiering inför kommande programperiod finns det flera frågeställningar för regioner att antingen ta ställning kring eller förbereda. Oavsett kravbild för tillgång till ESIF (det möjliggörande villkoret om god styrning av smart specialisering) är det flera delprogram i EU:s sektorsprogram som enligt förslagen underlättar utökad regionalt deltagande - med tanken att använda ESIF som medfinansiering. Det gäller bland annat EIE, Digitala Europa och Interregionala innovationsinvesteringar som vi reflekterat över i detta dokument. Men också Seal of Excellence (HE), Invest EU, Leader m.fl. (som du kan läsa mer om i kompendiet "[nya förutsättningar för regional utveckling](#)"). Regionen kan också komma att ha möjligheten, att på frivillig basis, överföra upp till 5 % av tilldelningen från sammanhållningspolitiken till andra EU-fonder som står under delat eller direkt förvaltarskap av kommissionen.

Reflektioner som SBHSS medlemmar kan arbeta vidare med berör den praktiska genomförbarheten av att använda ESIF kopplat till övriga europeiska finansieringskällor

- Hur ska det fungera och vilket stöd från nationellt håll bör finnas?
- Vilka formuleringar och prioriteringar i OP kan främja utökad regional deltagande i sektorsprogrammen?
- Vilka program, delprogram och komponenter är viktigast (var riktar man fokus)?

I skrivande stund är det svårt att bedöma huruvida alla nya programförslag i EU:s sektorsprogram (med koppling till regionala innovationssystem) kommer behållas. Det finns risk för överlappning mellan de nya komponenterna och under 2020 kan vi förvänta oss att såväl budget som utformning av dem kan komma att justeras.

För regioner som har digitalisering som en prioriterad fråga inom regionen/programområdet kan reflektion av nedan frågeställningar vara aktuella:

- Vill regionen/programområdet använda ESIF-medel för regionala DIH:s och/eller EDIH:s?
- Kommer regionen kunna använda nationella ERUF-medel (nationella regionalfondsprogrammet) till kapacitetsuppbyggnad för regionala/nationella DIH?

Kommissionens kommunikation om hur Digitala Europa ska implementeras visar betydelsen av att ta med DIH i programskrivningen (OP) för nästa programperiod, inte minst om ERUF-medel från de regionala programmen

ska kunna användas för kapacitetsuppbyggnad. Digitalisering är dessutom en prioritering i första politiska målet (PO1) för sammanhållningspolitiken: ett smartare Europa.